

חוזר מס' : 24/2014

ירושלים, כ"ה סיון, תשע"ד
23 יוני, 2014

אל: מנהלי בתי חולים
מנהלי האגפים הרפואיים – קופות החולים

הנדון: טיפול בנפלים עוברים מתים תינוקות רכים ובחלקי גוף אדם
סימוכין: חוזרנו מס' 13/2002 מיום: 29.1.2002

הננו להביא בזאת לידיעתכם נוסח מעודכן לחוזרנו שבסימוכין המחליף ומבטל אותו.

1. רקע:

הטיפול בנושא שבנדון נוגע בעבודת משרדנו כמו גם משרד הרתות והמוסד לביטוח לאומי. במטרה להסדירו, הוקמה וועדה בין משרדית, אשר גיבשה את עמדותיה במטרה לתת מענה לסוגיות שונות ובעיקר למצוקת משפחות הנפלים, העוברים המתים והתינוקות הרכים שנפטרו.

2. מטרה:

קביעת הנחיות אחידות לניהול תהליך הטיפול בנפלים, בעוברים מתים, בתינוקות רכים, בחלקי גוף אדם שנכרתו עד לשלב מסירתם לקבורה.

3. הגדרות:

"נפל": תוצר הריון הכולל עובר ורקמות נוספות עד גיל 20 שבועות הריון (דהיינו 22 שבועות מתאריך הווסת האחרון), ושמשקלו פחות מ – 500 גרם.

"עובר מת": ולד שנפטר ברחם לאחר תום 20 שבועות הריון (דהיינו 22 שבועות מתאריך הווסת האחרון), או שנפטר ברחם קודם שמלאו 20 שבועות הריון אך משקלו 500 גרם ומעלה.

"תינוק רך": תינוק שנולד ונפטר במהלך 30 ימי חייו הראשונים; או תינוק שנולד ונפטר לאחר שמלאו לו 30 ימים אך מלידתו ועד פטירתו היה חולה ולא יצא את שערי בית החולים. נהלי המסירה והקבורה של תינוק רך בחוזר זה זהים לאלה של עובר מת.

“חלקי גוף אדם”:

- א. גפיים או חלקי גפיים שנכרתו או חלקי גפיים במהלך פעולה כירורגית או כתוצאה מתאונה.
- ב. איברים פנימיים, שנכרתו במהלך פעולה כירורגית.

“חברות קבורה”: חברות לענייני קבורה המורשות לעסוק בקבורה על פי דין, כגון: חברות קדישא, תאגידים לענייני קבורה וחברות קבורה לקבורה אזרחית - חלופית. רשימת החברות מפורסמת באתר המשרד לשירותי דת: WWW.DAT.GOV.IL.

“בן משפחה” ע”פ חוק האנטומיה והפתולוגיה תש”ג 1953: בן זוג, ילד, הורה, אח/אחות.

4. עקרונות:

- 4.1 חלקי גוף אדם ייקברו ע”י חברות קבורה.
- 4.2 נפלים לא שלמים עד גיל 12 שבועות הריון ואיברים פנימיים יובאו לקבורה בצורה מרוכזת.
- 4.3 נפלים שלמים מעל גיל 12 שבועות הריון וגפיים כרותים ייקברו בנפרד.
- 4.4 נפלים לא שלמים מעל גיל 12 שבועות הריון יובאו לקבורה מרוכזת.
- 4.5 נפלים – יקברו ללא נוכחות המשפחה, והטיפול בהם יהיה באחריות ביה”ח בתיאום עם חברות הקבורה.
- 4.6 עוברים מתים ותינוקות רכים יטופלו ככל נפטר ובהתאם להוראות המיוחדות המפורטות בנוהל זה.
- 4.7 עוברים מתים ותינוקות רכים - להורים יש זכות לבחור באם להשתתף בהליך פרידה בבית החולים או בלוויה ובקבורה. במקרה שההורים אינם כשירים יש לפנות ל”בן משפחה” אחר בהתאם להגדרה בחוזר זה.

5. הנחיות לטיפול בנפלים

- 5.1 נפלים עד גיל 12 שבועות הריון, יועברו במיכל מתאים לחדר נפטרים בצרוף טופס מסירת נפל (טופס א’ - “מסירת נפל”. נפלים אלה יובאו לקבורה בהתאם לתקנות בריאות העם (טיפול בפסולת במוסדות רפואיים) התשנ”ז 1997 תקנה (8).
- 5.2 נפלים שלמים מעל גיל 12 שבועות הריון, יוכנסו כל אחד למיכל נפרד, יועברו במיכל מתאים לחדר נפטרים בצרוף טופס מסירת נפל (טופס א’ - “מסירת נפל”), ויטופלו בהמשך כאמור בסעיף 4.3. לעיל. נפלים שאינם שלמים יטופלו בהמשך כמפורט בסעיף 5.1. לעיל.
- 5.3 הנהלות בתי החולים יקבעו האם יועברו הנפלים לחדר נפטרים או למכון לפתולוגיה בנוהל פנימי.
- 5.4 באם יוחלט על צורך בנתיחת נפל - יש צורך לקבל את הסכמת ההורים לכך.
- 5.5 קבורת נפל תעשה ללא נוכחות משפחה. במקרה זה יובא לידיעת המשפחה כי הקבורה תתבצע ע”י בית החולים מול החברה קדישא. פרטי מסירת הנפל לחברת הקבורה ירשמו בטופס א’ - “מסירת נפל” המצ”ב. להורי הנפלים תינתן האפשרות לדעת על מתחם הקבורה בלבד, כפי שיפורט בהמשך.

6. הנחיות לטיפול בעוברים מתים ותינוקות רכים

- 6.1. עובר מת ירשם כלידת "עובר מת" ויטופל ככל נפטר.
- 6.2. נתיחה של עובר ותינוק רך תתבצע על פי חוק האנטומיה והפתולוגיה. תינוק רך ירשם כלידת חי ויטופל בהמשך ככל נפטר.
- 6.3. לאחר הפטירה יועבר העובר / תינוק רך לחדר נפטרים בצרוף טופס ב' - מסירת עובר / תינוק רך, המצ"ב.
- בעיתוי מתאים יפנה איש צוות רופא / אחות / עובד סוציאלי להורים ויידע אותם אודות אפשרויות הקבורה, במקביל להענקת ליווי רגשי בהתאם. בחירת ההורים תתועד ברשומות האם, על פי נוהל פנימי של ביה"ח.
- במקרה בו בחרה משפחה להשתתף בהליך "פרידה" בביה"ח או בהליך הקבורה בבית העלמין – יפנה ביה"ח את המשפחה לאחת מחברות הקבורה בהתאם לרשימת החברות אשר מפרסם המשרד לשירותי דת.

7. סידורי קבורה לנפלים/עוברים מתים/תינוקות רכים

7.1. מקום הקבורה וזיהוי

נפל / עובר מת/תינוק רך	קבורה	זיהוי מקום קבורה
נפל עד 12 שבועות	ייטמן בקבר אחים בחלקה ייעודית	לא ניתן לזיהוי
נפל לאחר 12 שבועות	ייטמן בנפרד בחלקה ייעודית	ניתן לזהות מתחם קבורה
עובר מת	ייטמן בנפרד בחלקה ייעודית	ניתן לזהות מיקום קבורה מדויק
תינוק רך	ייטמן בנפרד בחלקה ייעודית	ניתן לזהות מיקום קבורה מדויק

7.2. נוכחות המשפחה בטקס הקבורה - מצבים אפשריים

נפל	קבורה ולוויה
נפל עד 12 שבועות	ייטמן ללא נוכחות המשפחה
נפל לאחר 12 שבועות	ייטמן ללא נוכחות המשפחה

אפשרויות בחירת השתתפות המשפחה בטקס פרידה/קבורה ולוויה:	עובר מת / תינוק רך
א. ביה"ח יטפל בנושא הקבורה מול חברות הקבורה ללא מעורבות המשפחה	
ב. המשפחה תיקח חלק פעיל בהליך הפרידה בביה"ח בלבד, ביה"ח יתאם את נושא הקבורה בבית העלמין.	
ג. המשפחה תיקח חלק פעיל בכל הליך הקבורה בתאום עם חברה קדישא: לוויה וקבורה בהתאם להלכה היהודית.	
ד. המשפחה תיקח חלק פעיל בהליך לוויה וקבורה חילונית בבית עלמין אזרחי - חלופי.	

8. הנחיות לטיפול בחלקי גוף אדם:

8.1 איברים פנימיים שנכרתו במהלך פעולה כירורגית:

חלקי גוף אלה יוכנסו לעטיפה מתאימה או כלי מתאים, עליה יסומנו פרטי המטופל ממנו נלקחו ויועברו למכון לפתולוגיה לבדיקה.

במכון לפתולוגיה יילקחו החלקים הדרושים לביצוע בדיקות היסטו-פתולוגיות.

חלקי האיבר הנותרים ירוכזו במיכל אחסנה מתאים, יאוחסנו בחדר הנפטרים של ביה"ח ויובאו לקבורה ע"י חברת הקבורה.

8.2 גפיים או חלקי גפיים שנכרתו במהלך פעולה כירורגית או כתוצאה מפגיעה חיצונית:

גפיים כרותים יימסרו למכון לפתולוגיה לבדיקה היסטו-פתולוגית. מהמכון לפתולוגיה הם יועברו לחדר נפטרים. פרטיו האישיים של המטופל, ממנו נקטע הגף, יצורפו לגף הכרות.

במקרה של כריתת גף, על ביה"ח לברר את רצונו של המטופל באשר לקבורת הגף הכרות.

במקרה בו הסכים המטופל לקבורה רגילה, בלתי מזוהה, יש להחתימו על טופס ג' – 'ייפוי כוח לקבורה בלתי מזוהה של איברים' המצ"ב.

במקרה שהמטופל מעוניין בקבורה מזוהה של הגף, באופן שיאפשר את איתורו בעתיד, יש להחתימו על טופס ד' – 'ייפוי כוח לקבורה מזוהה של איברים' המצ"ב. במקרה זה הגף יקבר כמקובל במקרי קבורת אדם שנפטר.

במקרה בו לא ניתן לפנות אל המטופל עצמו, יש לפנות לבן משפחה בהתאם להגדרה שפורטו לעיל בסעיף מספר 1 לחוזר זה.

יש לוודא בנהלים פנימיים של ביה"ח שגף לא יועבר לקבורה לפני שמולא וצורף לגביו טופס א' או טופס ב'. יש לוודא כי עותק הטופס יצורף לגף הכרות בהקדם האפשרי.

8.3 במקרה של טיפול בחייל/ת יש לאפשר הטמנת הגף בבית עלמין צבאי לטיפול הרבנות הצבאית באמצעות מפקדת ר"מ 2 בביה"ח.

9. הכנת נפלים/איברים/חלקי גוף לקבורה:

9.1 גפיים:

כל גף הנכרת ממטופל ייארז באריזה אטומה, עליה יהיה כתוב "לקבורה בלבד", בצרוף תג זיהוי של פרטי המטופל, שיאפשר בכל עת לאתרם וזיהויים (ראה סעיף 4.2).

הגפיים ישמרו בקירור עד לפינוי בהתאם לתקנות בריאות העם (טיפול בפסולת במוסדות רפואיים) התשנ"ז 1997 תקנה (8) או עדכון לתקנות אלה.

9.2 איברים פנימיים:

1. חלקי גוף אלה יוטמנו בכלי עם מכסה הניתן לפתיחה בתוך נוזל משמר.

2. לפחות 24 שעות לפני פינוי האיברים על ידי חברת הקבורה (תוך תאום מראש) יוצאו האיברים מתוך המכל המיוחד, ויסוננו מהנוזל המשמר. את הנוזל המהווה פסולת מסוכנת יש לסלק בהתאם לתקנות בריאות העם (טיפול בפסולת במוסדות רפואיים - התשנ"ג 1997) או עדכון לתקנות אלה.

3. חלקי הגוף, לאחר סינון, יושמו בתוך שקיות ניילון, שעליו ייכתב: "לקבורה בלבד" ויאטמו אך לא יותר מאשר במשקל של כ - 5 ק"ג חלקים בשקית.

4. כל שתי שקיות שמשקלן יחד הוא עד 10 ק"ג יושמו בניילון נוסף גדול וחזק יותר.

5. האיברים הארוזים יונחו בתוך מכל (חד פעמי או המיועד לשימוש חוזר) עם מכסה הניתן לסגירה לשם פינוי על ידי חברת הקבורה. המכל ימולא עד 2/3 מתכולתו.

6. חברת הקבורה תדאג להחזיר לבית החולים את המכלים המשמשים להעברת חלקי הגוף ואשר מיועדים לשימוש חוזר.

10. העברת נפלים וחלקי גוף אדם לקבורה:

העברתם לקבורה של נפלים וחלקי גוף אדם אחרים תעשה לפחות אחת לחודש ותתואם עם נציג חברת הקבורה.

על בתי החולים לפנות אל חברות הקבורה באזורם על מנת להסדיר את הנדרש בחוזר זה.

לקבלת מידע לגבי חברות קבורה ללא יהודיים, יש לפנות למשרד הפנים, האגף לעדות, רח' בית הדפוס 11, גבעת שאול, ירושלים (טלפון: 02-655-3604).

11. רישום קבלה ושחרור נפלים, עוברים מתים, תינוקות רכים וחלקי גוף אדם.

- 11.1. במחלקה, חדר לידה, חדר ניתוח, מכון פתולוגי או יחידה אחרת, פרט לחדר נפטרים על האחראי לרישום ביחידה המטפלת לרשום את הפרטים הבאים:
- מועד קבלת האיבר/נפל/עובר מת/תינוק רך;
 - גורם מעביר;
 - מועד העברה למכון לפתולוגיה או לחדר הנפטרים.

11.2. בחדר הנפטרים:

על האחראי לרישום בחדר הנפטרים לרשום את הפרטים הבאים:

- מועד קבלת האיבר/נפל/העובר המת/ תינוק רך;
- גורם מעביר;
- מועד ההעברה לקבורה;
- שם עובד ביה"ח המוסר את הנפל ו/או העובר המת/התינוק הרך ו/או האיבר לקבורה;
- שם חברת הקבורה;
- שם עובד חברת הקבורה שקיבל את האיברים, הנפלים או העוברים המתים/ התינוקות הרכים.

12. אחריות:

האחריות לקביעת ההסדרים לטיפול, רישום ושמירת הרישומים הנה של מנהל ביה"ח או, מי שהוא הסמיכו לכך.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

ב ב ר כ ה,

ד"ר ורד עזרא
מ"מ ראש מינהל הרפואה

העתק : שרת הבריאות
המנהל הכללי
המשנה למנהל הכללי
הנהלה מורחבת
מנהלי בתי החולים
מנהלי קופות החולים
מנהלי אגפים רפואיים, קופות החולים
קרפ"ר – צ.ה.ל
רע"ן רפואה – מקרפ"ר
קרפ"ר – שרות בתי הסוהר
קרפ"ר – משטרת ישראל
רכז הבריאות, אגף תקציבים – משרד הבריאות
יו"ר ההסתדרות הרפואית
יו"ר מועצה מדעית – ההסתדרות הרפואית
מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה
בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ארכיון המדינה
מנכ"ל חברת ענבל

טופס א', מסירת נפל

הטופס ימולא בשלושה העתקים: המקור – יישאר בביה"ח, והעתקים ימסרו למשפחה ולחברה המטפלת בקבורה

חלק א': ימולא על ידי המחלקה

שם בית החולים: _____	מחלקה/מכון: _____
שם עובד המחלקה/ המכון המוסר: _____	חתימה: _____

<u>פרטים על הנפל</u>	<u>פרטי ההורים</u>
מועד הפסקת הריון: _____	שם האם: _____

	ת.ז. _____ - _____
	שם האב (אם ידוע): _____

	ת.ז. _____ - _____
	טלפון: _____ - _____
	כתובת: _____

חלק ב': ימולא על ידי עובד חדר הנפטרים

<u>חברה לענייני קבורה</u> { חלק זה ימולא ע"י נציג החברה לענייני קבורה }	
שם נציג החברה לענייני קבורה: _____	
שם החברה: _____	
בית העלמין בו תתבצע הקבורה: _____	
שם עובד ביה"ח המוסר את הנפל _____	
חתימה _____ תאריך ההעברה: _____	חתימת הנציג המקבל את _____
הנפל: _____	

טופס ב' העברת עובר/תינוק רך

הטופס ימולא בשלושה העתקים: המקור – יישאר בביה"ח, והעתקים ימסרו למשפחה ולחברה המטפלת בקבורה

חלק א': ימולא על ידי המחלקה

שם בית החולים:	_____
מחלקה/מכון:	_____
שם עובד המחלקה/המכון המוסר:	_____
חתימה:	_____

<u>פרטי ההורים</u>	<u>פרטי העובר/תינוק רך</u>
שם האם:	שם העובר: _____ (אם ניתן)
_____	ת.ז. - _____ (אם ניתן)
שם האב (אם ידוע):	מועד הפטירה: _____

ת.ז. - _____	
טלפון: _____	

בקשת המשפחה:

- המשפחה אינה מעוניינת לקחת חלק בסידורי הקבורה ובהליך הקבורה עצמו ומבקשת כי בית החולים יטפל בקבורה מול החברה לענייני קבורה.
- המשפחה מעוניינת לקחת חלק פעיל בסידורי הקבורה ולהשתתף אך ורק בהליך "פרידה" בבית החולים קודם הקבורה (אך לא בבית העלמין).
- המשפחה מעוניינת לקחת חלק בכל הליך הקבורה – להשתתף בלוויה ובקבורה בבית העלמין.

חלק ב' : ימולא על ידי עובד חדר הנפטרים

<u>חברה לענייני קבורה</u> { חלק זה ימולא ע"י נציג החברה לענייני קבורה }	
שם נציג החברה לענייני קבורה:	_____
שם החברה:	_____
בית העלמין בו תתבצע הקבורה:	_____
שם עובד ביה"ח המוסר את עובר המת/ תינוק הרך	_____
חתימה	_____ תאריך ההעברה:
חתימת הנציג המקבל את העובר/תינוק רך:	_____

טופס ד'

הטופס ימולא על ידי הצוות המטפל בחמישה העתקים: המקור - יישאר בתיק המטופל, העתק יצורף לאיבר הכרות והעתקים נוספים ימסרו למשרד קבלה, לחדר נפטרים של ביהח ולחברה המטפלת בקבורה.

בית החולים: _____

ייפוי כוח לקבורה מזוהה של איברים

פרטי המטופל: (חובה למלא)

שם פרטי: _____ שם משפחה: _____

מס' ת.ז.: | | | | | | | | | | | | | | |

פרטי בן משפחה:

שם פרטי: _____ שם משפחה: _____

מס' ת.ז.: | | | | | | | | | | | | | | | קירבה: _____

אני מבקש שהאיבר _____ שנכרות יקבר בנפרד באופן שיאפשר זיהויו ואיתורו בעתיד. ידוע לי שעלי

לדאוג לכל סידורי הקבורה לרבות פניה לחברה קדישא שאבחר, מציאת חלקת קבר ותשלום עבור הקבורה.

ידוע לי כי הטיפול בקבורה לא יהיה באחריות בית החולים.

חתימה

תאריך